

I

(Leģislatīvi akti)

DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2011/36/ES

(2011. gada 5. aprīlis)

**par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj
Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 82. panta 2. punktu un 83. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzi-
numu ⁽¹⁾,

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽²⁾,

tā kā:

- (1) Cilvēku tirdzniecība ir smags noziegums, kas bieži tiek veikts organizētās noziedzības satvarā, un tā ir rupjš cilvēktiesību pārkāpums, ko nepārprotami aizliedz Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Cilvēku tirdzniecības novēršana un apkarošana ir Savienības un dalībvalstu prioritāte.
- (2) Šī direktīva ir daļa no vispārējās rīcības cilvēku tirdzniecības apkarošanā, kas ietver pasākumus, kuros iesaistītas trešās valstis, kā tas norādīts "Darbības dokumentā par to,

kā stiprināt Savienības ārpolitikas aspektu, apkarojot cilvēku tirdzniecību: ceļā uz ES vispārējām cilvēku tirdzniecības apkarošanas darbībām", ko Padome pieņēma 2009. gada 30. novembrī. Šajā sakarā būtu jārikojas trešās valstīs, kas ir cietušo izcelsmes un pārvietošanas valstis, lai palielinātu izpratni, mazinātu neaizsargātību, sniegtu atbalstu un palīdzētu cietušajiem, cīnītos pret cilvēku tirdzniecības pamatcēloņiem un sniegtu atbalstu minētajām trešām valstīm atbilstīgu tiesību aktu izstrādē cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā.

- (3) Šajā direktīvā ir atzīts, ka cilvēku tirdzniecība ir parādība, ko raksturo dzimumu aspekts, un ka sieviešu tirdzniecība un vīriešu tirdzniecība bieži notiek atšķirīgos nolūkos. Šā iemesla dēļ arī palīdzības un atbalsta pasākumos attiecīgos gadījumos būtu jāņem vērā dzimumu aspekts. Atkarībā no attiecīgās nozares var būt atšķirīgi virzītājspēki, piemēram, cilvēku tirdzniecība seksa industrijas vajadzībām vai ekspluatācijai tādās jomās kā būvdarbi, lauksaimniecība vai mājkalpība.

- (4) Savienība ir apņēmusies novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību un aizsargāt cilvēku tirdzniecībā cietušo personu tiesības. Šajā nolūkā tika pieņemts Padomes Pamatlēmums 2002/629/TI (2002. gada 19. jūlijs) par cilvēku tirdzniecības apkarošanu ⁽³⁾ un ES plāns par labāko praksi, standartiem un procedūrām cilvēku tirdzniecības apkarošanai un novēršanai ⁽⁴⁾. Turklāt nepārprotama prioritāte cīņai pret cilvēku tirdzniecību ir piešķirta Eiropas Savienības pieņemtajā Stokholmas programmā "Atvērta un droša Eiropa tās pilsoņu un viņu aizsardzības labā" ⁽⁵⁾. Būtu jāparedz arī citi pasākumi, piemēram, atbalsts tādu vispārēju un kopēju Savienības rādītāju izstrādei, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus, izmantojot paraugprakses apmaiņu starp visiem attiecīgajiem dalībniekiem, īpaši valsts un privātiem sociālajiem dienestiem.

⁽¹⁾ 2010. gada 21. oktobra Atzinums (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2010. gada 14. decembra Nostāja (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta) un Padomes 2011. gada 21. marta lēmums.

⁽³⁾ OV L 203, 1.8.2002., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 311, 9.12.2005., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 115, 4.5.2010., 1. lpp.

- (5) Dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm būtu jāturpina sadarboties nolūkā pastiprināt cīņu pret cilvēku tirdzniecību. Šajā ziņā ir svarīga cieša pārrobežu sadarbība, tostarp informācijas un paraugprakses apmaiņa, kā arī nepārtraukts atklāts dialogs starp dalībvalstu policijas, tiesu un finanšu iestādēm. Cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanas un attiecīgas kriminālvajāšanas koordinācija būtu jāsekmē, stiprinot sadarbību ar Eiropolu un *Eurojust*, veidojot kopējas izmeklēšanas grupas un īstenojot Padomes Pamatlēmumu 2009/948/TI (2009. gada 30. novembris) par jurisdikcijas īstenošanas konfliktu novēršanu un atrisināšanu kriminālprocesā ⁽¹⁾.
- (6) Dalībvalstīm būtu jāsekmē pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbība un ar tām cieši jāsadarbojas, ietverot atzītas un šajā jomā aktīvas nevalstiskās organizācijas, kas strādā ar cilvēku tirdzniecībā cietušām personām, jo īpaši attiecībā uz politikas izstrādes iniciatīvām, informēšanas un izpratnes vairošanas kampaņām, pētniecības un izglītības programmām, apmācību, kā arī cilvēku tirdzniecības apkarošanas pasākumu ietekmes novērošanu un izvērtēšanu.
- (7) Šajā direktīvā tiek pieņemta integrēta, visaptveroša un uz cilvēktiesībām balstīta pieeja cīņai pret cilvēku tirdzniecību, un, to īstenojot, būtu jāņem vērā Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm ⁽²⁾, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/52/EK (2009. gada 18. jūnijs), ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi ⁽³⁾. Šīs direktīvas galvenie mērķi ir stingrāka novēršana, saukšana pie kriminālatbildības un cietušo tiesību aizsardzība. Ar šo direktīvu arī tiek pieņemta kontekstuāla izpratne par šīs tirdzniecības dažādajiem veidiem un tiek mēģināts panākt, ka pret katru tās veidu cīnās, izmantojot maksimāli efektīvus līdzekļus.
- (8) Bērni ir neaizsargātāki nekā pieaugušie, un tāpēc ir lielāks risks, ka viņi varētu kļūt par cilvēku tirdzniecības upuriem. Piemērojot šo direktīvu, saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām vispirms jāņem vērā bērna intereses.
- (9) ANO 2000. gada Protokols par cilvēku tirdzniecības, jo sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to, kas papildina Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību, un Eiropas Padomes 2005. gada Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību ir būtiski pasākumi starptautiskās sadarbības veicināšanā cīņai pret cilvēku tirdzniecību. Būtu jāatzīmē, ka Eiropas Padomes konvencijā ir iekļauts izvērtēšanas mehānisms, kurā ir ekspertu grupas cilvēku tirdzniecības apkarošanai (GRETA) un pušu komiteja. Lai nepieļautu centienu dublēšanu, būtu jāatbalsta koordinācija starp tām starptautiskajām organizācijām, kuru kompetencē ir rīcība pret cilvēku tirdzniecību.
- (10) Šī direktīva neskar neizraidīšanas principu saskaņā ar 1951. gada Konvenciju par bēgļu statusu (Ženēvas konvencija), un tā ir saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. pantu un 19. panta 2. punktu.
- (11) Lai cīnītos pret pēdējā laika tendencēm cilvēku tirdzniecībā, ar šo direktīvu pieņem plašāku koncepciju par to, kas būtu uzskatāms par cilvēku tirdzniecību, nekā tas bija saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/629/TI, un tādēļ tajā ietver ekspluatācijas papildu izpausmes. Šīs direktīvas kontekstā piespiedu ubagošana uzskatāma par piespiedu darba vai pakalpojumu veidu, kā noteikts Starptautiskās Darba organizācijas 1930. gada Konvencijā Nr. 29 par piespiedu darbu. Tādējādi ekspluatācija ubagošanas nolūkos, tostarp no cilvēku tirdzniecības atkarīgas personas izmantošana ubagošanā, cilvēku tirdzniecības definīcijas piemērošanas jomā ietilpst tikai tad, ja var konstatēt visas piespiedu darba vai pakalpojumu elementus. Ņemot vērā attiecīgo judikatūru, tas, vai piekrišana veikt šādu darbu vai sniegt šādus pakalpojumus ir pamatota, būtu jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Tomēr, ja ir iesaistīts bērns, varbūtēja piekrišana nekad nebūtu jāuzskata par pamatotu. Izteiciens "izmantošana kriminālās darbībās" būtu jāsaprot kā personas izmantošana, lai *inter alia* veiktu kabatu zādzības, veikalu apzagšanu, narkotiku tirdzniecību un citas līdzīgas darbības, par ko paredzētas sankcijas un kas saistītas ar finansiālu ieguvumu. Šī definīcija ietver arī cilvēku tirdzniecību orgānu izņemšanas nolūkos, kas ir rupjš cilvēka cieņas un fiziskās neaizskaramības pārkāpums, kā arī cita veida rīcība, piemēram, nelikumīgas adopcijas vai piespiedu laulības, ja var konstatēt cilvēku tirdzniecības pazīmes.
- (12) Šajā direktīvā noteikto sankciju apmērs atspoguļo to, ka dalībvalstīs pieaug satraukums par cilvēku tirdzniecības parādības attīstību. Šā iemesla dēļ šajā direktīvā par pamatu tiek izmantots 3. un 4. līmenis Padomes 2002. gada 24. un 25. aprīļa secinājumos par izmantojamo pieeju attiecībā uz sankciju tuvināšanu. Ja nodarījums ir izdarīts konkrētos apstākļos, piemēram, pret cietušo, kas bijis īpaši neaizsargāts, sankcijai vajadzētu būt

⁽¹⁾ OV L 328, 15.12.2009., 42. lpp.

⁽²⁾ OV L 261, 6.8.2004., 19. lpp.

⁽³⁾ OV L 168, 30.6.2009., 24. lpp.

bagākai. Saistībā ar šo direktīvu par īpaši neaizsargātām personām būtu jāuzskata vismaz bērni. Citi faktori, ko varētu ņemt vērā, vērtējot cietušās personas neaizsargātību, var būt, piemēram, dzimums, grūtniecība, veselības stāvoklis un invaliditāte. Ja nodarījums ir īpaši smags, piemēram, ja ir bijusi apdraudēta cietušā dzīvība vai nodarījums saistīts ar smagu vardarbību, piemēram, spīdzināšanu, narkotiku/zāļu piespiedu lietošanu, izvarošanu vai citiem smagiem psiholoģiskās, fiziskās vai seksuālās vardarbības veidiem, vai kādā citā veidā nodarīts nopietns kaitējums cietušajam, arī sankcija par to būtu jāparedz bagāka. Kad saskaņā ar šo direktīvu atsauca uz nodošanu, šāda atsauce būtu jāinterpretē atbilstīgi Padomes Pamatlēmumam 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūram starp dalībvalstīm⁽¹⁾. Sprieduma izpildē varētu ņemt vērā izdarītā nodarījuma smagumu.

- (13) Cīņā pret cilvēku tirdzniecību būtu pilnībā jāizmanto pastāvošie instrumenti, kas attiecas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu arestēšanu un konfiskāciju, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību un tās protokoli, Eiropas Padomes 1990. gada Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, meklēšanu, aizturēšanu un konfiskāciju, Padomes Pamatlēmums 2001/500/TI (2001. gada 26. jūnijs) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un nozieguma rīku un noziedzīgi iegūto līdzekļu identifikāciju, meklēšanu, iesaldēšanu, arestēšanu un konfiskāciju⁽²⁾ un Padomes Pamatlēmums 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju⁽³⁾. Būtu jāveicina tas, lai šajā direktīvā minēto nodarījumu izdarīšanai izmantotos nozieguma rīkus un šādos nodarījumos iegūtos līdzekļus pēc to aizturēšanas vai konfiskācijas izmantotu, lai atbalstītu palīdzības sniegšanu cietušajiem un viņu aizsardzību, tostarp kompensācijām cietušajiem un Savienības pārrobežu tiesībaizsardzības darbībām cilvēku tirdzniecības apkarošanai.
- (14) Saskaņā ar attiecīgo dalībvalstu tiesību sistēmu pamatprincipiem cilvēku tirdzniecībā cietušie būtu jāaizsargā no saukšanas pie kriminālatbildības vai sodīšanas par tādām noziedzīgām darbībām kā viltotu dokumentu izmantošana vai nodarījumi, kas noteikti tiesību aktos par prostitūciju vai imigrāciju, ja viņi tikuši piespiesti veikt minētās darbības un šāda piespiešana bijusi tiešas sekas tam, ka viņi ir bijuši pakļauti cilvēku tirdzniecībai. Minētās aizsardzības mērķis ir aizsargāt cietušo personu cilvēktiesības, nepieļaut to, ka viņi atkārtoti tiek viktimizēti, un mudināt viņus iesaistīties kriminālprocesā kā lieciniekiem pret nodarījumu izdarītājiem. Šim aizsardzības līdzeklim nebūtu jāizslēdz saukšana pie kriminālatbildības vai sodīšana par nodarījumiem, kurus persona ir izdarījusi vai kuros piedalījies brīvprātīgi.
- (15) Lai nodrošinātu sekmīgu ar cilvēku tirdzniecību saistītu pārkāpumu izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības, šādu procedūru uzsākšanai principā nevajadzētu

būt atkarīgai no cietušās personas paziņojuma vai sūdzības. Gadījumos, kad tas ir vajadzīgs nodarījuma būtības dēļ, kriminālvajāšanai vajadzētu būt atļautai pietiekami ilgu laikposmu pēc tam, kad cietušais sasniedzis pilngadību. Pietiekama kriminālvajāšanai paredzētā laikposma ilgums būtu jānosaka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem. Tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un prokuroriem vajadzētu būt atbilstīgai apmācībai, jo īpaši nolūkā uzlabot starptautisko tiesībaizsardzību un tiesu iestāžu sadarbību. Atbildīgajiem par minēto nodarījumu izmeklēšanu un saukšanu pie kriminālatbildības par tiem vajadzētu būt pieejamiem arī tādiem izmeklēšanas līdzekļiem, ko izmanto organizētās noziedzības vai citu smagu noziegumu gadījumos. Šādi līdzekļi varētu ietvert sakaru pārtveršanu, slepenu novērošanu, tostarp elektronisko novērošanu, bankas kontu uzraudzību vai citus finanšu izmeklēšanas veidus.

- (16) Lai nodrošinātu tādu starptautisku noziedzīgu grupējumu efektīvu saukšanu pie kriminālatbildības, kuru darbības centrs atrodas kādā no dalībvalstīm un kuri nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību trešās valstīs, būtu jānosaka jurisdikcija attiecībā uz nodarījumiem, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību, gadījumos, kad nodarījuma izdarītājs ir minētās dalībvalsts valstspiederīgais un nodarījums ir izdarīts ārpus minētās dalībvalsts teritorijas. Tāpat varētu noteikt jurisdikciju tajos gadījumos, kad nodarījuma izdarītājs ir kādas dalībvalsts pastāvīgais iedzīvotājs, cietušais ir šādas dalībvalsts valstspiederīgais vai pastāvīgais iedzīvotājs vai nodarījums ir izdarīts tādas juridiskas personas labā, kura veic uzņēmējdarbību kādas dalībvalsts teritorijā, bet nodarījums ir izdarīts ārpus minētās dalībvalsts teritorijas.
- (17) Direktīva 2004/81/EK reglamentē jautājumu par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā⁽⁴⁾ regulē to, kā tiek īstenotas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, tostarp aizsardzību pret izraidīšanu, savukārt šajā direktīvā tiek noteikti īpaši aizsardzības pasākumi visiem cilvēku tirdzniecības upuriem. Tādējādi šī direktīva neattiecas uz cilvēku tirdzniecības upuru uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstu teritorijā.
- (18) Cilvēku tirdzniecības upuriem jābūt iespējai efektīvi īstenot savas tiesības. Tādēļ viņiem vajadzētu būt pieejamai palīdzībai un atbalstam pirms kriminālprocesa sākuma, tā laikā un atbilstīgu laiku pēc tā beigām. Dalībvalstīm vajadzētu nodrošināt resursus, ar ko sniegt palīdzību, atbalstu un aizsardzību upuriem. Palīdzībai un atbalstam būtu jāietver vismaz minimāls pasākumu kopums, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu upuriem iespēju atgriezties normālā dzīvē un atbrīvoties no saviem tirgotājiem. Šādu pasākumu praktiskajā īstenošanā, balstoties

⁽¹⁾ OV L 190, 18.7.2002., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 182, 5.7.2001., 1. lpp.

⁽³⁾ OV L 68, 15.3.2005., 49. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 158, 30.4.2004., 77. lpp.

uz individuālu izvērtējumu, ko veic saskaņā ar valsts procedūrām, būtu jāņem vērā attiecīgās personas apstākļi, kultūras konteksts un vajadzības. Personai būtu jāsniedz palīdzība un atbalsts, tiklīdz ir norāde uz pamatotu iemeslu, lai uzskatītu, ka tā varētu būt cietusi cilvēku tirdzniecībā, neatkarīgi no tā, vai šī persona vēlas būt par liecinieku. Gadījumos, kad upuris attiecīgajā dalībvalstī uzturas nelikumīgi, palīdzība un atbalsts būtu jāsniedz bez nosacījumiem vismaz nogaidīšanas periodā. Ja pēc identifikācijas procesa pabeigšanas vai nogaidīšanas perioda beigām tiek uzskatīts, ka upuris nevar pretendēt uz uzturēšanās atļauju vai cita veida likumīgu uzturēšanos šajā dalībvalstī, vai ja upuris ir devies projām no dalībvalsts teritorijas, attiecīgajai dalībvalstij nav pienākuma turpināt sniegt minētajai personai palīdzību un atbalstu, balstoties uz šo direktīvu. Vajadzības gadījumā palīdzība un atbalsts būtu jāturpina sniegt atbilstīgu laiku pēc kriminālprocesa beigām, piemēram, ja medicīniskā aprūpe turpinās nozieguma smago fizisko vai psiholoģisko seku dēļ vai ja upura drošība ir apdraudēta upura liecību dēļ šajā kriminālprocesā.

- (19) Ar Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (2001. gada 15. marts) par cietušo statusu kriminālprocesā⁽¹⁾ ir noteikts cietušo tiesību kopums kriminālprocesā, tostarp tiesības uz aizsardzību un kompensāciju. Turklāt cilvēku tirdzniecībā cietušajiem būtu nekavējoties jānodrošina piekļuve juridiskām konsultācijām un – atbilstīgi cietušo lomai attiecīgajās tieslietu sistēmās – juridiskajai pārstāvībai, tostarp kompensācijas pieprasīšanas nolūkos. Lai no attiecīgās valsts pieprasītu kompensāciju, arī kompetentās iestādes varētu sniegt šādas juridiskās konsultācijas un nodrošināt pārstāvību. Juridisko konsultāciju mērķis ir nodrošināt, lai cietušie saņemtu informāciju un padomus par dažādām iespējām, ko viņi var izmantot. Juridiskās konsultācijas būtu jāsniedz personai, kas saņēmusi atbilstīgu juridisko apmācību, bet tai nav obligāti jābūt advokātam. Vismaz tajos gadījumos, kad cietušajam nav pietiekamu finanšu līdzekļu, juridiskās konsultācijas un – saskaņā ar cietušo lomu attiecīgajās tieslietu sistēmās – juridiskā pārstāvība būtu jānodrošina bez maksas atbilstīgi dalībvalstu iekšējām procedūrām. Tā kā šādu līdzekļu visvairāk varētu trūkt cietušajiem bērniem, praksē juridiskās konsultācijas un juridiskā pārstāvība viņiem būtu bez maksas. Turklāt, balstoties uz individuālu riska izvērtējumu, ko veic saskaņā ar valstu procedūrām, cietušajiem vajadzētu būt aizsargātiem pret atriebību, iebiedēšanu un risku vēlreiz nonākt tirdzniecībā.
- (20) Cilvēku tirdzniecībā cietušie, kuri jau ir cietuši no vardarbības un pazemojošas izturēšanās, kas parasti ietver seksuālu izmantošanu, seksuālo vardarbību, izvarošanu, izturēšanos, kura atgādina pakļaušanu verdzībā, vai orgānu izņemšanu, būtu jāaizsargā no atkārtotas viktimizācijas un turpmākām traumām kriminālprocesā. Nedrīkstētu pieļaut noprotināšanas lieku atkārtotību izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un tiesas procesa laikā, ko var

panākt, piemēram, attiecīgos gadījumos pēc iespējas agrākā procesa stadijā veicot šo noprotināšanu videoierakstus. Šajā nolūkā cilvēku tirdzniecībā cietušajiem kriminālizmeklēšanas un tiesas procesa laikā būtu jāsaņem viņu individuālajām vajadzībām atbilstīga ārstēšana. Veicot viņu individuālo vajadzību izvērtējumu, būtu jāņem vērā tādi apstākļi kā viņu vecums, grūtniecība, veselības stāvoklis, iespējamā invaliditāte un citi personīgie apstākļi, kā arī to noziedzīgo darbību, kurām cietušais bijis pakļauts, fiziskās un psiholoģiskās sekas. Par to, vai piemērot ārstēšanu un kā to darīt, jālemj katrā gadījumā atsevišķi saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto pamatojumu, noteikumiem par tiesu iestāžu diskreciju, praksi un nostādnēm.

- (21) Palīdzības un atbalsta pasākumi upuriem būtu jāsniedz ar viņu piekrišanu un viņus par to informējot. Tādēļ cietušie būtu jāinformē par šo pasākumu svarīgiem aspektiem, un šie pasākumi cietušajiem nebūtu jāuzspiež. Ja cietušais atsakās no palīdzības vai atbalsta pasākumiem, tam nevajadzētu radīt attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm pienākumu nodrošināt cietušajam alternatīvus pasākumus.
- (22) Papildus pasākumiem, kas pieejami visiem cilvēku tirdzniecības upuriem, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka īpaša palīdzība, atbalsts un aizsardzības pasākumi ir pieejami bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri. Šie pasākumi būtu jānodrošina, ievērojot bērnu intereses un saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām. Gadījumos, kad pastāv neskaidrības par cilvēku tirdzniecībai pakļautas personas vecumu un ir iemesls domāt, ka šī persona ir jaunāka par 18 gadiem, minētā persona būtu jāuzskata par bērnu, un tai ir jāsaņem tūlītēja palīdzība, atbalsts un aizsardzība. Palīdzības un atbalsta pasākumi bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, būtu jāvērs uz viņu fizisko un psiholoģisko izveseļošanu un ilgstoša risinājuma rašanu attiecīgajai personai. Piekļuve izglītībai palīdzētu bērniem no jauna iekļauties sabiedrībā. Ņemot vērā to, ka bērni, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, ir īpaši neaizsargāti, vajadzētu būt pieejamiem papildu aizsardzības pasākumiem, lai aizsargātu tos kriminālizmeklēšanā un tiesas procesā veiktajās iztaujāšanās.
- (23) Īpaša uzmanība būtu jāvelta nepavadītiem bērniem, kas cietuši cilvēku tirdzniecībā, jo viņu sevišķās neaizsargātības dēļ viņiem ir vajadzīga īpaša palīdzība un atbalsts. No brīža, kad tiek identificēti nepavadīti bērni, kas cietis cilvēku tirdzniecībā, un kamēr nav rasts ilgtermiņa risinājums, dalībvalstīm būtu jānodrošina bērna vajadzībām atbilstīgi uzņemšanas pasākumi un attiecīgu procesuālo garantiju piemērošana. Būtu jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai attiecīgos gadījumos nepilngadīgajam nodrošinātu aizbildņā un/vai pārstāvja iecelšanu, lai aizsargātu viņa intereses. Pēc iespējas īsākā laikā būtu jāpieņem lēmums par ikviena cietuša nepavadīta bērna nākotni,

(1) OV L 82, 22.3.2001., 1. lpp.

lai rastu ilgtermiņa risinājumus, pamatojoties uz bērna interešu individuālu izvērtējumu, kam vajadzētu būt galvenajam apsvērumam. Ilgtermiņa risinājums varētu būt atgriešanās un reintegrācija izcelsmes valstī vai atgriešanās valstī, integrācija uzņēmējvalsts sabiedrībā, starptautiskās aizsardzības statusa vai cita statusa piešķiršana saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem.

- (24) Gadījumos, kad saskaņā ar šo direktīvu bērnam jāieceļ aizbildnis un/vai pārstāvis, šīs funkcijas var veikt viena un tā pati persona vai arī kāda juridiska persona, institūcija vai iestāde.
- (25) Dalībvalstīm būtu jāizveido un/vai jānostiprina politika, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tostarp pasākumi, lai ar pētniecības, tostarp cilvēku tirdzniecības jaunu veidu izpēti, informācijas, izpratnes vairošanas un izglītības palīdzību atturētu no pieprasījuma un samazinātu šo pieprasījumu, kas ir pamatā visiem ekspluatācijas veidiem, un pasākumi, lai mazinātu risku, ka cilvēki varētu kļūt par tirdzniecības upuriem. Šādās iniciatīvās dalībvalstīm būtu jāpieņem uz dzimumu balstīta perspektīva un uz bērnu tiesībām balstīta pieeja. Ierēdņiem vai amatpersonām, kas varētu nonākt saskarē ar cilvēku tirdzniecības upuriem vai potenciāliem upuriem, būtu jānodrošina atbilstīgas mācības, lai viņi varētu identificēt cietušās personas un strādāt ar tām. Vajadzētu veicināt, ka šo pienākumu gūt apmācību piemēro personām, kas pieder pie šādām kategorijām, gadījumos, kad pastāv iespēja, ka tās varētu saskarties ar cietušajiem – policistiem, robežsargiem, imigrācijas iestāžu ierēdņiem, prokuroriem, advokātiem, tiesnešiem un tiesu ierēdņiem, darba inspektoriem, sociālās, bērnu un veselības aprūpes personālam un konsulārajiem darbiniekiem, bet atkarībā no vietējiem apstākļiem tas varētu attiekties arī uz citām valsts ierēdņu vai amatpersonu grupām, kuras savā darbā varētu saskarties ar cilvēku tirdzniecības upuriem.
- (26) Direktīvā 2009/52/EK ir noteiktas sankcijas darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri uzturas nelegāli, un kas, kaut arī nav apsūdzēti vai notiesāti par cilvēku tirdzniecību, izmanto kādas personas darbu vai pakalpojumus, zinot, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecības upuris. Turklāt dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja noteikt sankcijas pret visām personām, kas izmanto upura pakalpojumus, zinot, ka šī persona ir cilvēku tirdzniecības upuris. Šāda plašāka kriminālatbildības piemērošana varētu attiekties uz to darba devēju rīcību, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas legāli, un Savienības pilsoņus, kā arī uz to personu rīcību, kas pērk seksuālos pakalpojumus no jebkura cilvēku tirdzniecības upura neatkarīgi no viņa valstspiederības.
- (27) Dalībvalstīm būtu jāizveido valstu pārraudzības sistēmas, kā, piemēram, valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi,

tādā veidā, kā tās uzskata par piemērotu atbilstīgi to iekšējai struktūrai, un ņemot vērā nepieciešamo minimālo struktūru un noteiktos uzdevumus, lai izvērtētu cilvēku tirdzniecības tendences, apkopotu statistiku, novērtētu pret tirdzniecību vērsto pasākumu rezultātus un regulāri ziņotu. Šādi valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi jau ir izveidoti neoficiālā Savienības tīklā, kas izveidots pēc Padomes 2009. gada 4. jūnija secinājumiem par neformāla ES ziņotāju vai līdzvērtīgu mehānismu tīkla izveidi cilvēku tirdzniecības apkarošanai. Darbā, ko veic šis tīkls, kurš Savienībai un dalībvalstīm sniedz objektīvu, uzticamu, salīdzināmu un aktuālu stratēģisko informāciju cilvēku tirdzniecības jomā un nodrošina pieredzes un paraugprakses apmaiņu cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jomā Savienības mērogā, piedalīsies koordinators cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā. Eiropas Parlamentam vajadzētu būt tiesīgam piedalīties valstu ziņotāju vai līdzvērtīgu mehānismu kopīgajās darbībās.

- (28) Lai novērtētu pret cilvēku tirdzniecību vērsto pasākumu rezultātus, Savienībai būtu jāturpina attīstīt darbu metodoloģijas un datu vākšanas metožu jomā, lai varētu sagatavot salīdzināmu statistiku.
- (29) Saistībā ar Stokholmas programmu un ar mērķi panākt saliedētu Savienības pieeju cilvēku tirdzniecības apkarošanai, lai vēl vairāk stiprinātu Savienības un dalībvalstu apņēmību un centienus novērst un apkarot cilvēku tirdzniecību, dalībvalstīm būtu jāatvieglo darbs, ko veic koordinators cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, un to varētu darīt, piemēram, uzlabojot koordināciju un saskaņotību un nepieļaujot centienu dublēšanos starp Savienības iestādēm un aģentūrām, kā arī dalībvalstīm un starptautiskajiem dalībniekiem, sniedzot ieguldījumu pastāvošās vai jaunas Savienības politikas un stratēģiju izstrādē saistībā ar cīņu pret cilvēku tirdzniecību vai sniedzot ziņojumus Savienības iestādēm.
- (30) Ar šo direktīvu ir paredzēts grozīt un paplašināt Pamatlēmumu 2002/629/TI. Tā kā veicamo grozījumu skaits ir liels un tie ir būtiski, skaidrības labad pamatlēmumu vajadzētu aizstāt pilnībā attiecībā uz dalībvalstīm, kas piedalās šīs direktīvas pieņemšanā.
- (31) Saskaņā ar 34. punktu Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu⁽¹⁾ dalībvalstīm ir ieteikts gan pašu, gan arī Savienības vajadzībām sastādīt tabulas, kurās pēc iespējas labāk atspoguļota atbilstība starp šo direktīvu un tās transponēšanas pasākumiem, kā arī darīt šīs tabulas pieejamas atklātībai.

⁽¹⁾ OV C 321, 31.12.2003., 1. lpp.

- (32) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi – proti, cīnīties pret cilvēku tirdzniecību – nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, un to, ka rīcības mēroga un ietekmes dēļ minēto mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu ar šo direktīvu nosaka tikai to, kas ir vajadzīgs minētā mērķa sasniegšanai.
- (33) Šajā direktīvā tiek ievērotas pamattiesības un principi, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, un īpaši cilvēka cieņa, verdzības, piespiedu darba un cilvēku tirdzniecības aizliegums, spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegums, bērna tiesības, tiesības uz brīvību un drošību, vārda un informācijas brīvība, personas datu aizsardzība, tiesības uz efektīvu tiesībsardzību un taisnīgu tiesu, un tiesiskuma un noziedzīgo nodarījumu un sankciju samērīguma princips. Šo tiesību un principu pilnīga ievērošana ir īpašs šīs direktīvas mērķis, un tā ir attiecīgi jāīsteno.
- (34) Saskaņā ar 3. pantu Protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Īrija ir paziņojusi, ka vēlas piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.
- (35) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, un neskarot minētā protokola 4. pantu, Apvienotā Karaliste nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un šī direktīva tai nav saistoša un nav jāpiemēro.
- (36) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, tā nav tai saistoša un nav jāpiemēro,

IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Priekšmets

Ar šo direktīvu tiek paredzēti minimālie noteikumi noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanai cilvēku tirdzniecības jomā. Ar to arī, ņemot vērā dzimumu perspektīvu, tiek ieviesti vienoti noteikumi, lai pastiprinātu šā nozieguma novēršanu un no tā cietušo aizsardzību.

2. pants

Nodarījumi, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību

1. Dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka ir sodāmas šādas tišas darbības:

eksploatācijas nolūkā izdarīta personu vervēšana, pārvadāšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār minētajām personām maiņa vai nodošana, izmantojot draudus vai spēku, vai citā veidā piespiežot, aizvedot ar viltu, krāpjot, maldinot, ļaunprātīgi izmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli vai dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu.

2. Neaizsargātības stāvoklis nozīmē situāciju, kad personai nav citas īstas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties attiecīgajai ļaunprātīgajai izmantošanai.

3. Eksploatācija ietver vismaz personu iesaistīšanu prostitūcijā vai citus seksuālās izmantošanas veidus, piespiešanu veikt darbu vai sniegt pakalpojumus, tostarp ubagošanu, turēšanu verdzībā vai darbības, kas līdzinās turēšanai verdzībā, kalpībā, izmantošanu noziedzīgās darbībās vai orgānu izņemšanu.

4. Cilvēku tirdzniecībā cietušā piekrišana vai nu iecerētajai, vai reālajai eksploatācijai netiek ņemta vērā, ja izmantots kāds no 1. punktā minētajiem līdzekļiem.

5. Ja darbības, kas minētas 1. punktā, attiecas uz bērnu, tās atzīstamas par cilvēku tirdzniecību un ir sodāmas arī tad, ja neviens no 1. punktā minētajiem līdzekļiem nav izmantots.

6. Šajā direktīvā "bērns" ir ikviena persona, kas jaunāka par 18 gadiem.

3. pants

Uzkūdišana, līdzdalība un atbalstīšana, un mēģinājums

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka ir sodāma uzkuģdišana, līdzdalība un atbalstīšana vai mēģinājums veikt 2. pantā minēto nodarījumu.

4. pants

Sodi

1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka par 2. pantā minēto nodarījumu paredzētais maksimālais sods ir brīvības atņemšana vismaz uz pieciem gadiem.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 2. pantā minēto nodarījumu paredzētais maksimālais sods ir brīvības atņemšana vismaz uz desmit gadiem, ja minētais nodarījums:

- izdarīts pret īpaši neaizsargātu cietušo, kas šajā direktīvā ietver vismaz cietušus bērnus;

- b) izdarīts noziedzīgā organizācijā Padomes Pamatlēmuma 2008/841/TI (2008. gada 24. oktobris) par cīņu pret organizēto noziedzību⁽¹⁾ nozīmē;
- c) tīši vai rupjas neuzmanības dēļ ir apdraudējis cietušā dzīvību; vai
- d) izdarīts īpaši vardarbīgi vai ir radījis cietušajam īpaši smagu kaitējumu.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par atbildību pastiprinošu apstākli tiek uzskatīts fakts, ka 2. pantā minēto nodarījumu izdarījušas valsts ierēdņi vai amatpersonas, kas veic savus pienākumus.

4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 3. pantā minētajiem nodarījumiem piemēro iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas, kas var būt saistītas ar nodošanas procedūru.

5. pants

Juridisku personu atbildība

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskas personas var saukt pie atbildības par 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem, ko to labā, darbojoties individuāli vai kā juridiskas personas struktūras locekle, izdarījusi kāda persona, kura veic šīs juridiskās personas vadības pienākumus, pamatojoties uz:

- a) pilnvarām pārstāvēt juridisku personu;
- b) pilnvarām pieņemt lēmumus juridiskas personas vārdā; vai
- c) pilnvarām veikt juridiskas personas iekšēju kontroli.

2. Dalībvalstis arī nodrošina, ka juridisku personu var saukt pie atbildības gadījumos, kad 1. punktā minētās personas uzraudzības vai kontroles trūkums ir darījis iespējamu to, ka nodarījumus, kas minēti 2. un 3. pantā, šīs juridiskās personas labā veic persona, kas ir tās pakļautībā.

3. Juridiskas personas atbildība saskaņā ar 1. un 2. punktu neizslēdz kriminālprocesu pret fiziskām personām, kas ir 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izdarītāji, uzkūditāji vai līdzdalībnieki.

4. Šajā direktīvā "juridiska persona" ir ikviens subjekts, kam ir juridiskas personas statuss atbilstīgi piemērojamajām tiesībām, izņemot valstis vai citus publisko tiesību subjektus, kas īsteno valsts varu, un starptautiskās sabiedriskās organizācijas.

6. pants

Sankcijas juridiskām personām

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka juridiskai personai, kuru sauc pie atbildības saskaņā ar 5. panta 1. vai 2. punktu, var piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas, kas ietver naudas sodu kā kriminālsodu vai cita veida sodu, un var ietvert citas sankcijas, piemēram:

a) atņemt tiesības saņemt valsts atbalstu vai palīdzību;

b) uz laiku vai pastāvīgi aizliegt veikt komercdarbību;

c) pakļaut tiesas uzraudzībai;

d) likvidēt ar tiesas lēmumu;

e) uz laiku vai pavisam slēgt uzņēmumus, kas izmantoti nodarījuma izdarīšanā.

7. pants

Arestēšana un konfiskācija

Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka to kompetentās iestādes ir tiesīgas arestēt un konfiscēt 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izdarīšanai izmantotos nozieguma rīkus un šādos nodarījumos iegūtos līdzekļus.

8. pants

Cietušo atbrīvošana no apsūdzības un sankcijām

Dalībvalstis saskaņā ar savu tiesību sistēmu pamatprincipiem veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka kompetentās valsts iestādes ir tiesīgas cilvēku tirdzniecībā cietušos nesaukt pie kriminālatbildības un tiem nepiemērot sankcijas par iesaistīšanos noziedzīgās darbībās, ko viņi tikuši piespiesti izdarīt, ja šāda piespiešana bijusi tiesas sekas jebkurai no 2. pantā minētajām darbībām.

9. pants

Izmeklēšana un kriminālvajāšana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka izmeklēšana vai saukšana pie kriminālatbildības par nodarījumiem, kas minēti 2. un 3. pantā, nav atkarīga no nodarījumā cietušā iesnieguma vai izvirzītās apsūdzības un ka kriminālprocesu var turpināt arī tad, ja viņš atsauc savu iepriekšējo paziņojumu.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai gadījumos, kad tas ir pamatoti nodarījuma veida dēļ, kriminālvajāšanu par kādu no 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem varētu veikt pietiekami ilgu laikposmu pēc tam, kad cietušais sasniedzis pilngadību.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personas, nodaļas vai dienesti, kas ir atbildīgi par 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izmeklēšanu vai saukšanu pie kriminālatbildības par tiem, ir attiecīgi apmācīti.

4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personām, nodaļām un dienestiem, kas ir atbildīgi par 2. un 3. pantā minēto nodarījumu izmeklēšanu vai saukšanu pie kriminālatbildības par tiem, ir pieejami tādi efektīvi izmeklēšanas līdzekļi, ko izmanto organizētās noziedzības vai citu smagu noziegumu gadījumos.

⁽¹⁾ OV L 300, 11.11.2008., 42. lpp.

10. pants

Jurisdikcija

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai noteiktu savu jurisdikciju attiecībā uz nodarījumiem, kas minēti 2. un 3. pantā, ja:

- a) nodarījums ir pilnībā vai daļēji izdarīts to teritorijā; vai
- b) nodarījuma izdarītājs ir to valstspiederīgais.

2. Dalībvalsts informē Komisiju, ja tā pieņem lēmumu noteikt plašāku jurisdikciju attiecībā uz 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem, kas izdarīti ārpus tās teritorijas, *inter alia*, ja:

- a) nodarījums ir izdarīts pret tās valstspiederīgo vai personu, kura ir pastāvīgais iedzīvotājs tās teritorijā;
- b) nodarījums ir izdarīts tādas juridiskas personas labā, kas veic uzņēmējdarbību tās teritorijā; vai
- c) nodarījuma izdarītājs ir pastāvīgais iedzīvotājs tās teritorijā.

3. Lai sauktu pie kriminālatbildības par 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem, kas izdarīti ārpus attiecīgās dalībvalsts teritorijas, katra dalībvalsts attiecībā uz 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem gadījumiem veic un attiecībā uz 2. punktā minētajiem gadījumiem var veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tās jurisdikcija nav atkarīga no šādiem turpmāk minētiem nosacījumiem:

- a) darbības ir noziedzīgi nodarījumi tur, kur tās tiek izdarītas; vai
- b) saukšanu pie kriminālatbildības var sākt tikai pēc tam, kad cietušais iesniedzis iesniegumu nodarījuma izdarīšanas vietā vai kad ir cēlusi apsūdzību valsts, kurā nodarījums tika izdarīts.

11. pants

Palīdzība un atbalsts cilvēku tirdzniecības upuriem

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka upuriem tiek sniegta palīdzība un atbalsts pirms kriminālprocesa, tā laikā un attiecīgu laiku pēc tā pabeigšanas, lai šīs personas varētu īstenot tiesības, kas paredzētas Pamatlēmumā 2001/220/TI un šajā direktīvā.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personai sniedz palīdzību un atbalstu, tiklīdz kompetentajām iestādēm ir norāde uz pamatotu iemeslu, lai uzskatītu, ka pret to varētu būt izdarīts jebkurš no 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka palīdzību un atbalstu upuriem sniedz neatkarīgi no tā, vai

upuris vēlas sadarboties kriminālizmeklēšanā, kriminālvajāšanā vai tiesā, neskarot Direktīvu 2004/81/EK vai līdzīgus valstu noteikumus.

4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai izveidotu atbilstīgus mehānismus, ar kuriem agrīni identificētu upurus un sniegtu viņiem palīdzību, sadarbojoties ar attiecīgām atbalsta organizācijām.

5. Palīdzības un atbalsta pasākumus, kas minēti 1. un 2. punktā, sniedz ar attiecīgās personas piekrišanu un viņu par to informējot, un tajos ietver vismaz tādu dzīves līmeni, kas var nodrošināt upuriem iztikas līdzekļus, garantējot viņiem pienācīgu un drošu izmitināšanu un materiālo palīdzību, kā arī nepieciešamo medicīnisko aprūpi, tostarp psiholoģisko palīdzību, konsultācijas un informāciju, kā arī attiecīgā gadījumā rakstveida un mutiskās tulkošanas pakalpojumus.

6. Informācija, kas minēta 5. punktā, attiecīgos gadījumos ietver informāciju par nogaidīšanas laikposmu un laikposmu, kas nepieciešams, lai atgrieztos normālā sabiedriskajā dzīvē, saskaņā ar Direktīvu 2004/81/EK un informāciju par iespēju piešķirt starptautisku aizsardzību saskaņā ar Padomes Direktīvu 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu ⁽¹⁾ un Padomes Direktīvu 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu ⁽²⁾, vai saskaņā ar citiem starptautiskajiem instrumentiem vai līdzīgiem valstu noteikumiem.

7. Dalībvalstis rūpējas par upuriem ar īpašām vajadzībām, kas jo īpaši var rasties saistībā ar grūtniecību, veselības stāvokli, invaliditāti, tiem piemītošiem garīgiem vai psiholoģiskiem traucējumiem vai smagām psiholoģiskās, fiziskās vai seksuālās vardarbības formām, no kurām tie cietuši.

12. pants

Cilvēku tirdzniecībā cietušo aizsardzība kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā

1. Šajā pantā minētos aizsardzības pasākumus piemēro papildus tiesībām, kas izklāstītas Pamatlēmumā 2001/220/TI.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušajiem nekavējoties ir piekļuve juridiskām konsultācijām un – saskaņā ar cietušo lomu attiecīgajā tieslietu sistēmā – juridiskai pārstāvībai, arī kompensācijas pieprasīšanas nolūkos. Ja cietušajam nav pietiekamu finanšu līdzekļu, juridiskās konsultācijas un juridiskā pārstāvība ir bez maksas.

⁽¹⁾ OV L 304, 30.9.2004., 12. lpp.

⁽²⁾ OV L 326, 13.12.2005., 13. lpp.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie saņem piemērotu aizsardzību, pamatojoties uz individuālu riska izvērtējumu, *inter alia*, saņemot piekļuvi liecinieku aizsardzības programmām vai citiem līdzīgiem pasākumiem, ja tas ir nepieciešams, saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto pamatojumu vai procedūrām.

4. Neskarot tiesības uz aizstāvību, un saskaņā ar kompetento iestāžu veiktu individuālu cietušā personisko apstākļu izvērtējumu dalībvalstis nodrošina, ka cilvēku tirdzniecībā cietušie saņem īpašu aprūpi, kas vērsta uz to, lai nepieļautu, ka viņi atkārtoti tiek viktimizēti, saskaņā ar valsts tiesību aktos definētu pamatojumu, kā arī saskaņā ar tiesiskās diskrecijas noteikumiem, praksi vai nostādņēm, cik vien iespējams, izvairoties no:

- a) nopratināšanas nevajadzīgas atkārtotās izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un tiesas procesa laikā;
- b) cietušā vizuālā kontakta ar tiesājamiem, tostarp liecības sniegšanas laikā, piemēram, iztaujāšanās vai konfrontējošā nopratināšanā, izmantojot atbilstīgus līdzekļus, tostarp atbilstīgas saziņas tehnoloģijas;
- c) liecības sniegšanas atklātā tiesas sēdē; un
- d) nevajadzīgas iztaujāšanas par privāto dzīvi.

13. pants

Vispārēji noteikumi par palīdzības, atbalsta un aizsardzības pasākumiem bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri

1. Bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, nodrošina palīdzību, atbalstu un aizsardzību. Piemērojot šo direktīvu, pirmkārt ņem vērā bērna intereses.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad pastāv neskaidriības par cilvēku tirdzniecībai pakļautas personas vecumu un ir iemesls domāt, ka šī persona ir bērns, minētā persona tiek uzskatīta par bērnu, lai tā varētu saņemt tūlītēju piekļuvi aizsardzības, atbalsta un palīdzības pasākumiem saskaņā ar 14. un 15. pantu.

14. pants

Palīdzība un atbalsts bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka īpašie pasākumi bērnu, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, īstermiņa un ilgtermiņa aizsardzībai un atbalstam viņu fiziskās un psiholoģiski sociālās atveseļošanās laikā tiek īstenoti pēc katra bērna, kas ir cilvēku tirdzniecības upuris, īpašo apstākļu individuālas izvērtēšanas, pienācīgi ņemot vērā bērna viedokli, vāja-

dzības un bažas, lai bērnam rastu ilgtermiņa risinājumu. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem dalībvalstis saprātīgā laikposmā nodrošina piekļuvi izglītībai bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, vai cilvēku tirdzniecības upuru bērniem, kuri atbilstīgi 11. pantam saņem palīdzību un atbalstu.

2. No brīža, kad iestādes identificējušas bērnu, kas ir cilvēku tirdzniecības upuris, dalībvalstis viņam ieceļ aizbildni vai pārstāvi gadījumos, kad saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem personām, kam ir vecāku atbildība, interešu konflikts starp tām un bērnu, kas ir cilvēku tirdzniecības upuris, liedz nodrošināt bērna intereses un/vai pārstāvēt bērnu.

3. Ja tas ir vajadzīgs un iespējams, dalībvalstis veic pasākumus, lai nodrošinātu palīdzību un atbalstu bērna, kas ir cilvēku tirdzniecības upuris, ģimenei, ja ģimene uzturas dalībvalsts teritorijā. Konkrēti, ja tas ir vajadzīgs un iespējams, dalībvalstis šīm ģimenēm piemēro Pamatlēmuma 2001/220/TI 4. pantu.

4. Šo pantu piemēro, neskarot 11. pantu.

15. pants

Cilvēku tirdzniecībā cietušo bērnu aizsardzība kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar cietušo lomu attiecīgajā tieslietu sistēmā kompetentas iestādes kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā cilvēku tirdzniecībā cietušajam bērnam ieceļ pārstāvi gadījumos, kad saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem personām, kam ir vecāku tiesības, interešu konflikts starp tām un cietušo bērnu liedz pārstāvēt šo bērnu.

2. Dalībvalstis atbilstīgi cietušo lomai attiecīgajā tieslietu sistēmā nodrošina, ka cietušajiem bērniem nekavējoties ir pieejamas bezmaksas juridiskās konsultācijas un bezmaksas juridiskā pārstāvība, tostarp kompensācijas pieprasīšanas nolūkos, izņemot tad, ja viņiem ir pietiekami finanšu līdzekļi.

3. Neskarot tiesības uz aizstāvību, dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā par jebkuru no 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem:

- a) cietušā bērna uzklauššana tiek veikta, nepieļaujot nepamatotus kavējumus, pēc tam, kad fakti ir ziņoti kompetentajām iestādēm;
- b) cietušā bērna uzklauššana vajadzības gadījumā notiek šim nolūkam paredzētās vai pielāgotās telpās;

- c) vajadzības gadījumā cietušo bērnu nopratina īpaši apmācīti speciālisti, vai arī tas notiek šādu speciālistu vadībā;
- d) ja tas ir iespējams un vajadzīgs, cietušo bērnu vienmēr uzklausā vienas un tās pašas personas;
- e) nopratināšanu skaits ir pēc iespējas mazāks, un tās veic tikai tad, ja kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā tās ir obligāti vajadzīgas;
- f) cietušo bērnu var pavadīt viņa pārstāvis vai, attiecīgā gadījumā, viņa izraudzīts pieaugušais, ja vien attiecībā uz šo personu nav pieņemts pamatots lēmums par pretējo.

4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka 2. un 3. punktā minēto nodarījumu kriminālizmeklēšanā cietušā bērna vai – attiecīgā gadījumā – bērna kā liecinieka uzklauššanu var ierakstīt video un ka šādus videoierakstus var izmantot kā pierādījumus kriminālprocesā tiesā saskaņā ar noteikumiem atbilstīgi šo valstu tiesību aktiem.

5. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka kriminālprocesā, kas attiecas uz 2. un 3. pantā minētajiem nodarījumiem, var dot rīkojumu, lai:

- a) lietu izskata slēgtā tiesas sēdē; un
- b) cietušā bērna lietu tiesas zālē izskata bez viņa klātbūtnes, konkrēti, izmantojot piemērotas komunikāciju tehnoloģijas.

6. Šo pantu piemēro, neskarot 12. pantu.

16. pants

Palīdzība un atbalsts nepavadītiem bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, un šādu bērnu aizsardzība

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka īpašajos pasākumos saistībā ar palīdzību un atbalstu bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, kā minēts 14. panta 1. punktā, pienācīgi ņemtu vērā nepavadīta bērna, kas ir cilvēku tirdzniecības upuris, personīgos un īpašos apstākļus.

2. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai rastu ilgtermiņa risinājumu, kura pamatā būtu bērna interešu individuāls izvērtējums.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka nepavadītiem bērniem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri, attiecīgos gadījumos iecel aizbildni.

4. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar cietušo lomu attiecīgajās tieslietu sistēmās kompetentās iestādes kriminālizmeklēšanā un kriminālprocesā iecel pārstāvi gadījumos, kad bērns ir nepavadīts vai nošķirts no savas ģimenes.

5. Šo pantu piemēro, neskarot 14. un 15. pantu.

17. pants

Kompensācija cietušajiem

Dalībvalstis nodrošina, lai cilvēku tirdzniecībā cietušajiem būtu piekļuve pastāvošajām shēmām, kas paredz kompensācijas ar nodomu veikto vardarbīgos noziegumos cietušajiem.

18. pants

Preventīvie pasākumi

1. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, piemēram, izglītības un apmācības jomā, lai vājinātu un samazinātu pieprasījumu, kas veicina visu veidu ekspluatāciju saistībā ar cilvēku tirdzniecību.

2. Dalībvalstis, tostarp ar interneta starpniecību, veic atbilstīgus pasākumus, piemēram, informēšanas un izpratnes vairošanas kampaņas, pētniecības un izglītības programmas – vajadzības gadījumā sadarbībā ar attiecīgām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām –, lai vairotu izpratni un samazinātu risku, ka cilvēki, īpaši bērni, varētu kļūt par upuriem cilvēku tirdzniecībā.

3. Dalībvalstis veicina regulāru apmācību ierēdņiem, tostarp ierindas policijas darbiniekiem, kas varētu nonākt saskarē ar cilvēku tirdzniecības upuriem un potenciālajiem upuriem, lai viņi spētu identificēt cilvēku tirdzniecības upurus un potenciālos upurus un strādāt ar viņiem.

4. Lai cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu padarītu efektīvāku, vājinot pieprasījumu, dalībvalstis apsver tādu pasākumu veikšanu, kas ir vajadzīgi, lai noteiktu, ka izmantot pakalpojumu, kas ir 2. pantā minētās ekspluatācijas objekts, zinot, ka šo pakalpojumu sniedzējs ir upuris kādā no 2. pantā minētajiem nodarījumiem, ir noziedzīgs nodarījums.

19. pants

Valstu ziņotāji vai līdzvērtīgi mehānismi

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai izveidotu valstu ziņotājus vai citus līdzvērtīgus mehānismus. Šādu mehānismu uzdevumi ietver cilvēku tirdzniecības tendenču izvērtējuma veikšanu, pret cilvēku tirdzniecību vērstu pasākumu rezultātu novērtēšanu, tostarp statistikas apkopošanu ciešā sadarbībā ar attiecīgajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas šajā jomā, un ziņojumu sniegšanu.

20. pants

Savienības stratēģijas cilvēku tirdzniecības apkaršanas jomā koordinācija

Lai sniegtu ieguldījumu koordinētā un saliedētā Savienības stratēģijā cīņai pret cilvēku tirdzniecību, dalībvalstis atvieglo darbu, ko veic koordinators cilvēku tirdzniecības apkaršanas jomā (ATC). Konkrēti, dalībvalstis nosūta koordinatoram cilvēku tirdzniecības apkaršanas jomā 19. pantā minēto informāciju, pamatojoties uz to, ka ATC reizi divos gados dod ieguldījumu ziņojumā, ko Komisija sniedz par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību.

21. pants

Pamatlēmuma 2002/629/TI aizstāšana

Ar šo Pamatlēmums 2002/629/TI par cilvēku tirdzniecības apkaršanu tiek aizstāts attiecībā uz dalībvalstīm, kas piedalās šīs direktīvas pieņemšanā, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz pamatlēmuma transponēšanas termiņu valstu tiesību aktos.

Attiecībā uz dalībvalstīm, kas piedalās šīs direktīvas pieņemšanā, atsauces uz Pamatlēmumu 2002/629/TI uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu.

22. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstīs līdz 2013. gada 6. aprīlim stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmu to noteikumu tekstu, ar kuriem to tiesību aktos transponē saistības, ko tām uzliek saskaņā ar šo direktīvu.

3. Kad dalībvalstis pieņem šos pasākumus, tajos iekļauj atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai

publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarīt šādas atsauces.

23. pants

Ziņošana

1. Komisija līdz 2015. gada 6. aprīlim sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, izvērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis veikušas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šo direktīvu, tostarp to pasākumu aprakstu, kas veikti saskaņā ar 18. panta 4. punktu, vajadzības gadījumā pievienojot likumdošanas priekšlikumus.

2. Komisija līdz 2016. gada 6. aprīlim sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, izvērtējot ietekmi uz cilvēku tirdzniecības novēršanas jomā pastāvošajiem valstu tiesību aktiem, ar ko noteikts, ka izmantot pakalpojumus, kuros ir iesaistīta cilvēku tirdzniecība, ir noziedzīgs nodarījums, vajadzības gadījumā pievienojot atbilstīgus priekšlikumus.

24. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā dienā, kad tā publicēta Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

25. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm saskaņā ar Līgumiem.

Strasbūrā, 2011. gada 5. aprīlī

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs
J. BUZEK

Padomes vārdā –
priekšsēdētāja
GYÓRI E.